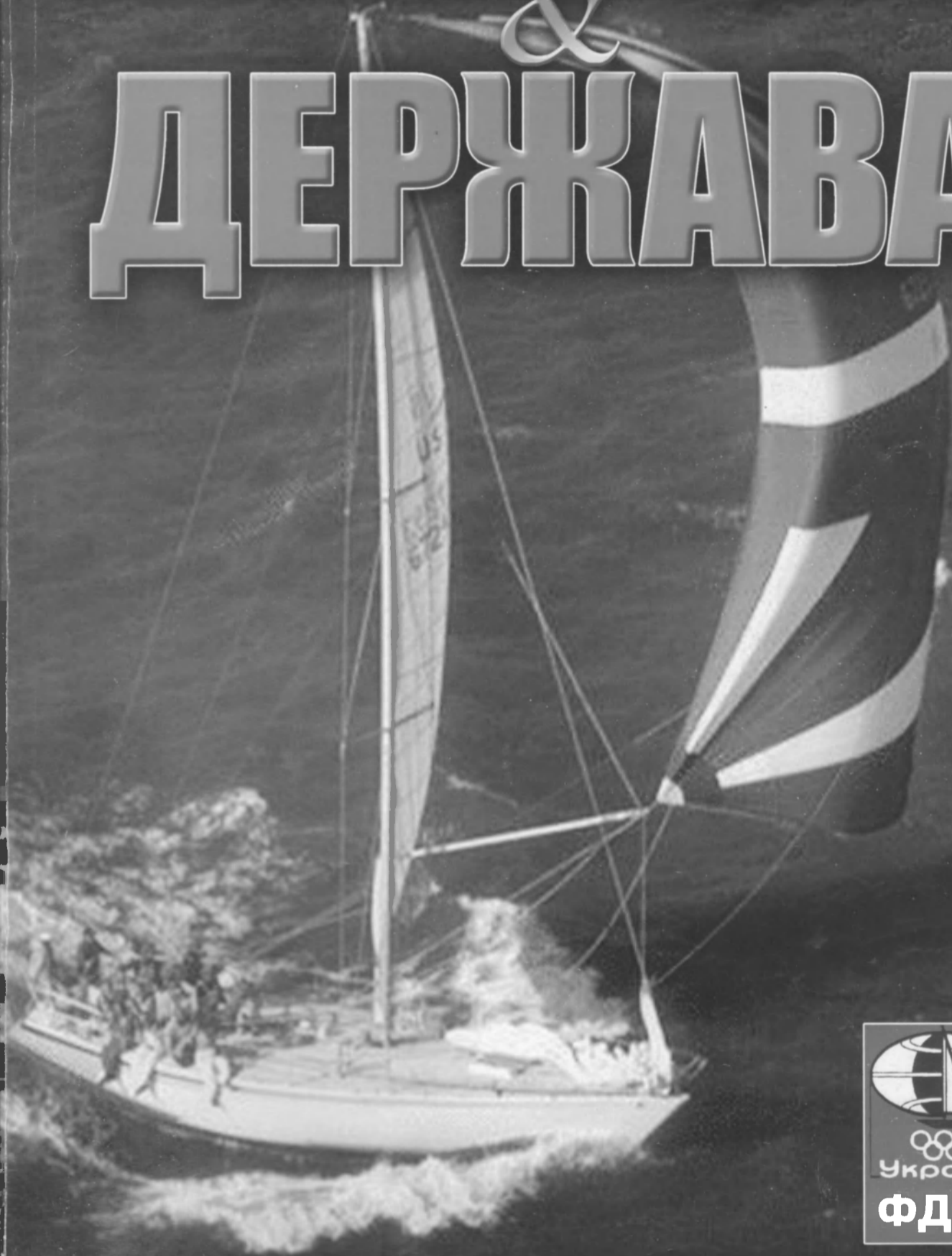

Міжнародний науково-практичний журнал

№ 7 липень 2014 р.

ЕКОНОМІКА & ДЕРЖАВА

Редакційна колегія

Федоренко Валентин Григорович, головний редактор, перший віце-президент Спілки будівельників України, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, почесний доктор Одеської державної академії будівництва та архітектури, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік УАН

Кучеренко Ганна Борисівна, відповідальний секретар

Амоша Олександр Іванович, директор інституту Економіки промисловості НАН України, д-р екон. наук, професор, академік НАН України

Андрощук Геннадій Олександрович, головний консультант Верховної Ради України, к-т екон. наук, доцент

Бакуменко Валерій Данилович, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, д-р наук з державного управління, професор

Бандур Семен Іванович, професор кафедри управління персоналом та економіки праці ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Бондаренко Ольга Олександрівна, професор кафедри фінансів, директор Інституту післядипломної освіти Київського національного університету технологій та дизайну, к.т.н., доцент

Воротін Валерій Євгенович, заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень, д-р наук з державного управління, професор

Гайдуцький Андрій Павлович, заступник керівника управління платіжних систем УКР СІБ банку, д-р екон. наук

Гайдуцький Павло Іванович, Радник Президента України, д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Гнебіденко Іван Федорович, професор кафедри економіки і фінансів ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Грищенко Іван Михайлович, ректор Київського національного університету технологій та дизайну, д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України

Гудзинський Олексій Дмитрович, завідувач кафедри менеджменту і маркетингу ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Денисенко Микола Павлович, професор кафедри економіки і фінансів ІПК ДСЗУ, академік УТА, д-р екон. наук, професор

Завізна Наталя Станіславівна, провідний науковий співробітник відділу стратегії стало розвинути та інвестиційно-інноваційної політики Науково-дослідного економічного Інституту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, д-р екон. наук, доцент

Киричук Олександр Васильович, завідувач кафедри психології ІПК ДСЗУ, доктор педагогічних наук, професор

Корецький Микола Христофорович, проректор з навчально-виховної роботи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», д.держ.упр., професор, заслужений діяч науки і техніки України

Кривобороденко Геннадій Павлович, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук, професор

Кривий Артур Станіславович, завідувач кафедри фінансів Хмельницького економічного університету, доктор економічних наук, професор, дійсний член АЕН України

Кривий Олег Євгенович, директор навчально-наукового інституту економіки і менеджменту Львівського національного університету "Львівська політехніка", д-р екон. наук, професор, заслужений працівник народної освіти України

Кучеренко Євгенія Миколаївна, професор кафедри соціології та соціально-педагогічного управління ІПК ДСЗУ, доктор історичних наук, професор

Міщенко Катерина Семенівна, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки ІПК ДСЗУ, кандидат наук з державного управління, доцент

Могильний Олександр Михайлович, ректор ІПК ДСЗУ, д-р екон. наук

Мочал Діана, член Академії наук та мистецтв Чорногорії

Мордвін Олександр Григорович, завідувач кафедри, Класичний приватний університет (м. Зіньків), д-р наук з державного управління, професор

Онищенко Євген Олександрович, ректор Полтавського національного технічного університету, д-р екон. наук, професор

Патика Наталя Іванівна, проректор з науково-педагогічної роботи ІПК ДСЗУ, к-т екон. наук, доцент

Поважний Олександр Станіславович, ректор Донецького державного університету управління, д-р екон. наук, професор

Радиш Ярослав Федорович, професор кафедри управління охороною здоров'я НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Розпутенко Іван Васильович, завідувач кафедри економічної політики НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

Саблук Петро Трохимович, професор ННЦ "Інститут аграрної економіки", д-р екон. наук, професор, академік УАН, заслужений діяч науки і техніки України

Сорока Микола Петрович, д-р державного управління, професор, народний депутат України

Тимошенко Іван Іванович, ректор Львівського університету, професор

Федоренко Станіслав Валентинович, доцент кафедри інформаційних систем і технологій ІПК ДСЗУ, академік Академії будівництва України, к.т.н., доцент

Чапка Мирослав, ректор Львівського економіки та адміністрації в м. Битом (Польща), д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України

Шаров Юрій Павлович, перший заступник директора ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д-р наук з державного управління, професор

№ 7

липень 2014

Журнал засновано у січні 2003 року.
Виходить щомісяця.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ (постанова президії ВАК України № 1-05/2), ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (постанова президії ВАК України № 1-05/2)

Свідоцтво КВ № 9144,
від 09.09.2004 року

ISSN 2306-6806

Передплатний індекс: 01751

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька,

18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 537-14-33

Телефон/факс: (044) 458-10-73

E-mail: economy_2008@ukr.net

www.economy.in.ua

Засновники:

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості

України,

ТОВ "Редакція журналу

"Економіка та держава"

Видавець:

ТОВ "Редакція журналу

"Економіка та держава"

Відділ інформації

Стаднік С. Б.

Відділ реклами

Чурсіна А. М.

Коректор

Строганова Г. М.

Комп'ютерна верстка

Полулященко А. В.

Технічне забезпечення

Дідук Б. Б.

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Рекомендовано до друку Вченою Радою ІПК ДСЗУ 26.06.14 р.

Підписано до друку 07.07.14 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 29,1.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 0707/3.

Віддруковано у ТОВ «ДКС центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© Економіка та держава, 2014

У НОМЕРІ:

Економіка та держава № 7/2014

Економічна
наука

<i>Федоренко В. Г., Федулова Л. І.</i> Напрями розвитку науки в університетах в умовах інтеграційних викликів	6
<i>Савченко О. Ф., Дацій О. І.</i> Еколого-економічна безпека стану навколишнього середовища в Україні	14
<i>Макаренко М. І., Костюченко Я. О.</i> Міжнародний досвід організації стрес-тестування в банківській сфері	19
<i>Лютий І. О., Кравченко М. В.</i> Глобальна економічна криза: загрози та ризики в функціонуванні системи державних фінансів України	24
<i>Поліщук Н. В., Гордієць Л. І.</i> Вплив земельної власності на ефективне використання землі в сільському господарстві	28
<i>Алейнікова О. В.</i> Стратегія макроекономічного регулювання конкурентоспроможності національної економіки	32
<i>Босовська М. В.</i> Когнітологія інтеграційних процесів в економіці	37
<i>Жук І. Л.</i> Методологічні підходи до вимірювання невідповідності кваліфікації	41
<i>Глуха Г. Я.</i> Механізми впливу бюджетної політики на економічну динаміку національної економіки	45
<i>Хома І. Б.</i> Управління бізнес-конфліктами з використанням теорії нечітких множин	50
<i>Марченко К. В.</i> Практика та механізми застосування офшорних зон для оптимізації оподаткування ТНК	54
<i>Кармазіна Н. В.</i> Технології цілеорієнтованого управління розвитком регіональних промислових комплексів	59
<i>Прокопець Л. В.</i> Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств як основа підвищення їхньої конкурентоспроможності	64
<i>Наваліхіна М. О.</i> Розвиток системи управління житлово-комунальним господарством у сільських населених пунктах	67
<i>Вільхова Т. В.</i> Критерії та показники ефективності використання землі	70
<i>Денисенко А. В.</i> Ідентифікація об'єктів внутрішнього контролю на туристичних підприємствах	73
<i>Бслік В. Д.</i> Удосконалення методів управління персоналом на підприємствах енергетичної сфери	76
<i>Швець Ю. О.</i> Критичний огляд існуючих в економіці підходів до визначення поняття стратегічне управління	79
<i>Колінько О. В.</i> Організація Альтернативної Компенсаційної Системи за цифровий контент "Культурний Безліміт" із залученням державних структур	84
<i>Кулікова Н. Т.</i> Розвиток концептуальної понятійної моделі діяльності підприємства як основи формування бухгалтерської управлінської звітності	87
<i>Ковальова О. М.</i> Державна участь у венчурному фінансуванні: світовий та український досвід	92
<i>Абдуллах Джантурк</i> Роль вищого образования в современных условиях социально-экономического развития общества	96

У НОМЕРІ:

Економіка та держава № 7/2014

Державне
управління

<u>Плеханов Д. О.</u> Напрями державної політики розвитку сільських територій в Україні	99
<u>Толуб'як В. С., Мельник Л. А.</u> Основні питання державного регулювання зайнятості населення в дослідженнях українських науковців	102
<u>Андрієнко М. В.</u> Особливості становлення та розвитку державного управління сферою пожежної безпеки в Україні в радянський період	107
<u>Олійник В. В.</u> Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання післядипломної освіти у контексті стратегії сталого розвитку	110
<u>Коваль Н. В.</u> Необхідність впровадження інституту цивілізованого лобізму в Україні	114
<u>Білоцький О. В., Гулій Н. М.</u> Основні засоби запобігання та протидії корупції в Україні	120
<u>Єфіменкова Н. М.</u> Теоретичні аспекти довгострокового прогнозування інноваційного розвитку України	124
<u>Трестер Ю. О.</u> Нормативно-правові засади реалізації державних механізмів захисту прав дитини в Україні	129
<u>Семенюк К. М.</u> Економічні методи державного регулювання ювелірної сфери в Україні в контексті податкової політики держави	133
<u>Агамчук С. В.</u> Актуалізація кадрового потенціалу як чинник професіоналізації державної служби	137
<u>Ренькас Т. І.</u> Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України	141
<u>Белоусов А. В.</u> Теоретичні підходи до визначення механізмів державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій	145

ДО УВАГИ АВТОРІВ!

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

- У статті з лівого боку має стояти індекс УДК (реєстр – «ВСЕ ПРОПИСНЫЕ»).
- Ініціали та прізвище автора. Через кому після ПІБ зазначається науковий ступінь, вчене звання, посада, науковий заклад (мовою статті та англійською мовою).
- Назва статті (реєстр – «Как в предложениях») мовою статті та англійською мовою.
- Анотація мовою статті та англійською мовою.
- Ключові слова (5–8 слів) мовою статті та англійською мовою.
- Текст статті.

У статті, згідно постанови Президії Вищої атестаційної комісії України «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України» від 15 січня 2003 р. № 7-05/1, повинні міститись (із виділенням у тексті) такі елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі; список використаних джерел (оформлюється за новими вимогами, які опубліковані у Бюлетні ВАК України, № 3, 2008).

Згідно нових правил, які враховують вимоги міжнародних систем цитування, автори статей повинні давати список літератури в двох частинах: один на мові оригіналу і окремим блоком той же список літератури (References) в романському алфавіті (hang-ru reference system), повторюючи в ньому всі джерела літератури, незалежно від того, чи є серед них іноземні

- Обсяг рукопису — 15–25 тис. знаків, включаючи рисунки, таблиці.
- Стаття повинна бути виконана у форматі A-4 текстового редактора Microsoft Word for Windows (шрифт – Times New Roman) у вигляді файла з розширенням .doc або .rtf для Microsoft Word (версія 97-2003). Файли статті обов'язково повинні бути збережені в форматі .doc або .rtf.
- Ілюстративні матеріали повинні бути подані чітко і якісно у чорно-білому вигляді. Посилання на ілюстрації в тексті статті обов'язково виконані у MS Word, потрібно згрупувати; вони повинні бути єдиним графічним об'єктом. Для рисунків, зроблених в програмі Excel, потрібно додатково до статті відправити файл Excel (2003).
- Формули виконані за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation і нумеруються з правого боку.

Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головної висновків та стилю автора). Надані матеріали не повертаються.

*Л. В. Прокопець,
асистент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЇХНЬОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

*L. Prokopets,
assistant of department of economy of enterprise and management a personnel,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

FINANCIAL PROVIDING OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AS BASIS OF INCREASE OF THEIR COMPETITIVENESS

У статті висвітлено стан та значення фінансового забезпечення сільського господарства України. Показано вплив фінансових ресурсів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Виділено ряд проблем, що впливають на процес фінансування сільськогосподарських підприємств та визначено основні напрями покращення фінансування сільського господарства.

A value and state of the financial providing of agriculture of Ukraine are reflected in the article. Influence of financial resources is shown on the increase of competitiveness of agricultural enterprises. The row of problems that influence on the process of financing of agricultural enterprises and basic directions of improvement of financing of agriculture are certain is distinguished.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарські підприємства, конкурентоспроможність, фінансове забезпечення, фінансові ресурси, бюджетне фінансування, кредитування, лізинг.

Key words: agriculture, agricultural enterprises, competitiveness, financial providing, financial resources, budgetary financing, crediting, leasing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах Україна прокладає шлях до нового рівня розвитку аграрного сектора економіки. Одним із найважливіших напрямів, що сприяють розвитку аграрного сектора, є вдосконалення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, метою яких є підвищення конкурентоспроможності на ринках збуту. Однак нинішня економічна ситуація в Україні характеризується, крім загального покращення кон'юнктурних процесів у вітчизняному господарстві, недостатністю необхідних коштів для розвитку сільського господарства і, відповідно, незадовільним рівнем конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Оскільки аграрний сектор є ресурсомісткою сферою, яка характеризується тривалістю виробничого циклу та суттєвим періодом обертання коштів, а виділення необхідних коштів забезпечує безперервний процес сільського виробництва і реалізації продукції, то проблема покращення фінансування сільськогосподарських підприємств є досить актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням фінансового забезпечення сільського господарства приділяють такі вчені, як В.М. Алексійчук, І.М. Барановський, В.П. Галушко, М.С. Герасимчук, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, П.М. Макаренко, Л.О. Мармуль, М.Й. Малік, А.А. Пересада, П.Т. Саблук, В.П. Савчук та ряд інших. Однак багатогранність і складність проблеми залишає чимало нерозкритих питань, що потребують подальших досліджень.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою нашого дослідження є виділення проблем фінансового забезпечення як основи підвищення кон-

курентоспроможності сільськогосподарських підприємств та напрямів їх активізації з урахуванням факторів впливу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зважаючи на накопичений науковий та практичний світовий досвід розвитку фінансових відносин в аграрному секторі, подолання кризових явищ у сільському господарстві можливе при створенні дієздатної системи забезпечення його фінансовими ресурсами. Дефіцит бюджету, інфляція, підвищення кредитних ставок негативно впливають на конкурентоспроможність сільського господарства та підприємств, зокрема. До того ж сільськогосподарські товаровиробники потрапили в жорсткі обмеження цінового диспаритету, втративши канали збуту своєї продукції і придбання матеріально-технічних засобів. На результатах їх господарювання негативно позначилася низька купівельна спроможність населення. В результаті відбулося порушення обороту фінансових ресурсів сільського господарства за всіма основними напрямками: отримання виручки від реалізації виробленої продукції, залучення в галузь кредитів та інвестицій на комерційних засадах, отримання державної фінансової підтримки [1].

Підвищення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств без обґрунтованої системи державної підтримки, спрямованої на мобілізацію використання наявного виробничого потенціалу, неможливе. У переважній більшості розвинених країн світу процеси державного регулювання економіки сільського господарства здійснюються у різноманітних напрямках, але завжди має загальнонаціональний характер.

Основа бюджетного фінансування сільського господарства країни визначена в Законі України "Про дер-

внесу підтримку сільського господарства України" [2], Закону України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р." [3], Постанові Кабінету Міністрів України "Комплексна програма підтримки села на період до 2015 року" [4] та ін. Так, Законом України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" для сільського господарства було передбачено 363,6 млрд грн. видатків із загального фонду Держбюджету, що на 3,1 млрд грн. більше рівня попереднього року. Крім того, видатки Міністерства аграрної політики та продовольства становили 8,4 млрд грн., що на 2,3 % менше ніж у 2012 році. Порівняно з 2008 р. видатки Держбюджету збільшилися на 110,4 млрд грн., але видатки на фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства зменшилися на 3,8 млрд грн. Найменшою сумою видатків на фінансування аграрного сектору у 2010 р. і складала 5,8 млрд грн. На фоні зменшення загальної суми аграрних видатків у бюджеті 2013 р. на фінансування заходів у агропромисловому секторі із загального фонду держбюджету передбачено мізерну суму — 91,8 млн грн., що майже у 12 разів менша, ніж у 2012 р., коли сума фінансової допомоги закладалася на рівні 1,2 млрд грн. Аналіз видатків Державного бюджету 2013 р. свідчить про значні скорочення фінансування майже всіх програм в аграрному секторі в порівнянні з бюджетом на 2012 рік. Тому для залучення фінансових ресурсів у сільському господарстві необхідно розробити систему державного фінансування, яка б забезпечувала доступність програм всім суб'єктам господарювання та враховувала специфіку їх діяльності, сезонність, неврожаї тощо. Прикладом гарантування цього може бути створення спеціалізованих банківських установ, які б обслуговували сільськогосподарські підприємства на основі пільгового кредитування та тісної співпраці між банком і підприємцем, наприклад: щорічне обговорення ставки відсотка, розмір позички, виду заборгованості незалежності від економічного становища господарства.

На цьому фоні, для розвитку сільськогосподарських підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності зростає роль кредитування. Однак через незначні обсяги, короткостроковість та високу вартість кредитних коштів існуюча система кредитування не дає можливості своєчасно й у повному обсязі забезпечити аграрні підприємства необхідними кредитними ресурсами. Крім того, банки не ризикують вкладати гроші в сільське господарство України через не прогнозовану політику держави. Заручниками ситуації виявились аграрії, які не можуть залучити кредитні ресурси [1]. Крім того, специфіка сільського господарства потребує наявності кредитів на достатньо довгий термін, а довгострокове кредитування на сьогодні не перевищує 10 %. Такий результат не можна вважати задовільним з огляду на необхідність вирішення завдань створення сприятливих для сільськогосподарських підприємств умов.

У іноземній валюті ставки за кредитами для сільського господарства є на третьому місці після ставок для добувної промисловості та операцій з нерухомістю та становили у середньому 7,7 %. Проте кредити у національній валюті у сільськогосподарському виробництві беруть під рекордно високі ставки у 22,9 %, поступаючись лише кредитам у переробній галузі. Для порівняння середні відсоткові ставки у сфері операцій із нерухомим майном становлять 19,0 %. Відзначимо ще одну особливість кредитування сільського господарства в Україні з огляду на його регіональність. Так, 53 % кредитів у сільське господарство, наданих нефінансовим корпораціям за регіонами, надано у Київській області, ще 14 % у Дніпропетровській, 5 % — Миколаївській, 4 % — Хмельницькій, 3 % — Харківській, решта — менше. Частково це звичайно пов'язане із особливостями юридичної реєстрації суб'єктів господарювання, проте, тим не менш, регіональні диспропорції вражають [6, с. 205].

Наявність розвинутого фінансово-кредитного механізму сприяє удосконаленню відтворюваного процесу в економіці шляхом оптимального формування грошових фондів на різноманітних стадіях та етапах виробництва, обміну, розподілу і споживання аграрної продукції. Сьогодні в основному банки надають кредити на термін до 3-х років, що спричиняє недостатню базу для формування ресурсної основи для інвестування, тому тут слід враховувати специфіку галузі і збільшити термін кредитування щонайменше до 5 років.

Існують також і різні форми кредитування в сільськогосподарських підприємствах. Так, наприклад, форвард є строковим фінансовим інструментом, який випускається банком-емітентом з метою подальшого продажу потенційному позичальнику. Сільськогосподарське підприємство за такої форми кредитних стосунків має змогу придбати форвард-контракт і, у такий спосіб, одержати гарантію на отримання в майбутньому кредитних ресурсів за обумовленою сумою і відсотковою ставкою.

Запровадження форвардного кредитування у сільському господарстві є вигідним як для позичальника, так і для кредитора. Сільськогосподарський товаровиробник має тверду гарантію з боку кредитної установи щодо надання кредиту у визначені терміни, а це забезпечить позичальнику виконання певних виробничих операцій у передбачені технологічні терміни. Водночас форвардне кредитування дає змогу кредитору отримати фінансові ресурси за кредитами, які надаються із значним відтермінуванням, забезпечує чітке планування кредитного портфеля та визначення кредитної політики, а також обертання отриманої вартості форварду з метою нагромадження резервного фонду тощо.

Отже, це дає підставу стверджувати про доцільність застосування форвардних операцій у кредитуванні товаровиробників сільськогосподарської продукції. Однак слід наголосити, що форвардне кредитування не позбавлене певних недоліків для обох сторін кредитного процесу. Для позичальника основним недоліком є надто жорсткі вимоги з приводу отримання позичок і купівлі форварду; для кредитора — додатковий ризик, який може виникнути через негативні фінансові зміни протягом періоду дії форварду [7, с. 4].

Для сільськогосподарських підприємств доцільно використовувати й інші нетрадиційні методи кредитування, зокрема здійснювати факторингові операції, форфейтування і фінансовий лізинг. Серед них у світовій практиці найбільш поширений факторинг. Основною причиною цьому є поширена передоплата за товари й послуги, що надаються товаровиробникам сільськогосподарської продукції. Адже сутність факторингу відображена в тому, що факторингова компанія (найчастіше є дочірньою фірмою великого банку) купує у своїх клієнтів їхні платіжні вимоги до покупців на умовах оплати 80—90 % вартості від фактурованих поставок та сплати решти за вирахуванням комісійних і відсотків за кредит. На сучасному етапі економічного розвитку сільського господарства запровадження факторингових операцій буде успішним у тих сільськогосподарських підприємствах, які займаються експортом своєї продукції та забезпечують належну її конкурентоспроможність [7, с. 4].

Для фінансового забезпечення діяльності агроформувань банки пропонують нетрадиційні методи банківського кредитування. Нетрадиційним інструментом банківського кредитування агроформувань є лізинг. Лізинг у найширшому діапазоні визначається, як певна підприємницька організаційна форма діяльності, що відображає відносини власності. Однак, як і будь-яке економічне явище, як окрема економічна категорія, він має унікальне змістове наповнення.

Лізинг відображає не лише певну взаємодію виробничих сил, а й виробничі відносини, тобто лізинг відображає не лише матеріально-речову основу, а має й со-

ЕКОНОМІЧНА НАУКА

ціально-економічне призначення. Крім того, лізинг є одним із доступних та ефективних способів придбання сільськогосподарської техніки та устаткування, який забезпечує 100 % фінансування і страхування від інфляції.

Нині слід говорити про те, що лізинг знаходить все більше застосування у всьому світі: 25—30 % інвестицій у розвинутих країнах припадають на лізингові операції. І близько 80 % нових видів продукції виробляються саме на устаткуванні, узятому в лізинг, відбувається створення міжнародних лізингових товариств. Зокрема, "Об'єднання європейських лізингових товариств", що поєднує товариства і союзи 17 європейських країн. Сучасний світовий ринок лізингових операцій вважається одним із найбільш динамічних. Зокрема, за останні 25 років річний обсяг лізингових угод в цілому у світі зріс більше, ніж у чотири рази [8, с. 36]. Однак в Україні станом на 2013 рік фінансову підтримку на умовах фінансового лізингу було виділено 8,8 млн грн. проти 30 млн у 2012 році. У той же час, бюджет 2013 року містив витрати на збільшення статутного капіталу НАК "Укragролізинг" для закупівлі технічних засобів для агропромислового комплексу з подальшою передачею їх на умовах фінансового лізингу — 100 млн грн. із загального фонду і 58 млн — із спеціального (для порівняння по цій статті у 2012 р. було передбачено 80 млн грн. лише із спеціального фонду).

З цього можемо зробити висновок, що аграрії повинні розраховувати в основному лише на свої сили. Однак проблеми, які виникають, перешкоджають належному фінансуванню сільськогосподарських підприємств, зокрема сезонність виробництва. У сільському господарстві фінансовий результат діяльності завжди є достатньо віддаленим у часі від моменту залучення фінансових ресурсів, а фінансовий механізм, під яким розуміють оформлену законодавчими і нормативними актами взаємозв'язану систему заходів, спрямованих на використання об'єктивно існуючих грошових відносин для досягнення цілей діяльності, може змінюватись під впливом тих чи інших факторів. Саме тому, модель фінансового механізму забезпечення сільськогосподарських підприємств повинна бути не лише динамічною, а й мати властивість стійкості у часі на період прогнозованої діяльності підприємства. Сучасні фінансові інструменти, такі як страхування чи форвардні контракти, дають можливість підвищувати стійкість фінансового механізму шляхом деякого зниження його економічної ефективності. Разом із тим, такі заходи приводять до зниження ризиків, які виникають через неврожай, негативну цінову кон'юнктуру, тощо. Саме високі ризики є однією із причин складності кредитного забезпечення певних категорій сільськогосподарських підприємств [6, с. 204]. У цілому зазначене зумовлює досить низький рівень фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств і, як наслідок, недостатню їхню конкурентоспроможність, особливо порівняно з іншими видами економічної діяльності, які "перетягують" на себе фінансові ресурси.

ВИСНОВКИ

Отже, для ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств України та підвищення їх конкурентоспроможності необхідно залучати значні кошти, що зумовлює необхідність впорядковувати процес державного фінансування сільського господарства, його значне зростання та ефективність використання, що відповідає як принципам ринкової економіки, так і підходам до державного стимулювання сільськогосподарського виробництва в інших країнах. Впорядкування потребує і механізм фінансової підтримки сільського господарства, який здійснюється через такі завдання в організації забезпечення ресурсами як визначення потреби підприємства у фінансових коштах, формуван-

ня оптимальної структури фінансових ресурсів та ефективне їх використання, створення умов для досягнення постійної платоспроможності та прибутковості виробничої діяльності, управління фінансовими потоками, забезпечення фінансової рівноваги та стійкості. Крім того, рівень розвитку сільськогосподарського підприємства та підвищення його конкурентоспроможності безпосередньо залежить від різних форм кредитного фінансування та ряду інших заходів, які необхідно удосконалювати та розвивати. Окреслення цих заходів становить завдання подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Література:

1. Попов В.М. Сучасні особливості фінансового забезпечення сільського господарства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/27.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/27.pdf)
2. Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України" від 24.06.2004 № 1877-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
3. Закон України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р." [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Комплексна програма підтримки села на період до 2015 року" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-p>
5. Закон України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>
6. Циктор Н.М. Проблеми оцінки фінансового механізму сільськогосподарських підприємств / Н.М. Циктор // Вісник національного університету "Львівська політехніка". — 2013. — № 769. — С. 202 — 207.
7. Черевко І. Проблеми і перспективи розвитку сільських територій в Україні / І. Черевко // Аграрна економіка. — 2012. — Т. 5. — № 3—4.
8. Третяк Н.М. Лізингові банківські операції як джерело оновлення технічної бази агроформувань / Н.М. Третяк // Фінансовий простір. — 2012. — № 1 (5). — С. 35—41.

References:

1. Popov, V.M. "Modern features of the financial providing of agriculture", available at: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/27.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/27.pdf)
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine "About state support of agriculture of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2007), The Law of Ukraine "About basic principles of public agrarian policy on the period of to 2015", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>
4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Complex program of support of village on a period 2015 to", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-n>
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "About the State budget of Ukraine on 2013", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>
6. Tsvktor, N.M. (2013), "Problems of estimation of financial mechanism of agricultural enterprises", *Visnyk natsional'noho universytetu "L'viv's'ka politekhnika"*, vol. 769, pp. 202—207.
7. Cherevko, I. (2012), "Problems and prospects of development of rural territories are in Ukraine", *Ahrarna ekonomika*, vol.5, pp. 3—4.
8. Tretiak, N.M. (2012), "Leasings bank transactions as source of updating of technical base of agrostructures", *Finansovyy prostir*, vol. 1 (5), pp. 35—41.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2014 р.